

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny 21-34-34
Telex: 816-436

BD/239/31/88

OPINIE I REAKCJE NA SIERPNIOWE STRAJKI

Wyniki zwiadu badawczego

Sierpień 1988 r.

W komunikacie relacjonujemy wyniki reprezentatywnego zwiadu badawczego¹ sondującego reakcje na strajki i przewidywania co do dalszego rozwoju wydarzeń w kraju.

Wyniki zwiadu wskazują na ogromną determinację opinii społecznej. Strajki zdają się być traktowane jako obecnie jedyna skuteczna forma wyrażania niezadowolenia i wywierania presji na władze. Połowa badanych wyraziła bezpośrednie poparcie dla strajkujących, a większość uznała ich żądania za słuszne. Nie przekonuje argumentacja, że strajki są niezgodne z prawem, dominuje bowiem pogląd, że robotnicy mają prawo strajkować, kiedy uznają to za konieczne.

O determinacji świadczy poparcie dla strajkujących mimo pewności, że strajki godzą w pozycję Polski na arenie międzynarodowej, niekorzystnie wpływają na sytuację gospodarczą kraju i warunki życia ludności, mimo obaw i niepokoju o przyszłość Polski i świadomości, że strajkami niewiele się osiągnie. Silniejsze jest przeświadczenie, że strajki są aktem rozpacz - sytuacja jest tak zła, że ludziom nie pozostaje nic innego jak tylko strajkować.

Rozdrażniła opinię publiczną telewizyjna relacja ze spotkania wicepremiera Z.Szałajdy z pracownikami zakładów im. M.Nowotki. Z ambiwalentną reakcją spotkały się decyzje Komitetu Rady Ministrów ds. Przestrzegania Prawa i Porządku Publicznego ogłoszone przez ministra C.Kiszczaka. Jest ona efektem niemal powszechnego podzielenia opinii, że sytuacje strajkowe władze powinny rozwiązywać wyłącznie drogą dialogu i negocjacji ze strajkującymi.

Polaryzuje opinię społeczną polityczna wymowa strajków, a zwłaszcza żądanie ponownego zalegalizowania "Solidarności". Jednak hasło "Nie ma wolności bez <<Solidarności>>" oraz opinii, że reaktywowanie tego związku przyniesie więcej korzyści niż strat, ma więcej zwolenników niż przeciwników.

¹ Zwiad (poprzedzający badanie zasadnicze na próbie ogólnopolskiej) przeprowadzono 25 sierpnia br. wśród 250 osób stanowiących reprezentację mieszkańców wszystkich dzielnic Warszawy. Członkowie PZPR stanowili 12,8% ogółu badanych.

W społeczeństwie nie ma jasności, czy w najbliższym czasie strajki i niepokoje wygasną, czy też będą wciąż tliły się i wybuchały na nowo. Odrzuca ono jednak myśl o wybuchu poważnego konfliktu społecznego.

W taki oto najbardziej lapidarny sposób można skomentować wyniki zwiadu. Przedstawmy zatem dane szczegółowe.

Większość badanych solidaryzuje się ze strakującymi i udziela im poparcia². Podobne ich zdaniem są reakcje osób z najbliższego otoczenia.

Stosunek do strajków	Respondenci wypowiadający się o stosunku	
	najbliższego otoczenia	własnym
W pełni je popiera(m)	16,4	21,6
Raczej je popiera(m)	33,6	31,6
Odnosi(szę) się do nich obojętnie	15,2%	10,4%
Raczej je potępia(m)	23,2	24,0
W pełni je potępia(m)	7,2	13,6
Trudno powiedzieć	4,4%	2,4%
	50,0%	53,2%
	30,4%	37,6%

Znacznemu poparciu dla strajków towarzyszą odczucia, że strajki nie są sprzeczne z prawem, są spontaniczną akcją wywołaną przez samych robotników, a żądania wysuwane przez strajkujących są słuszne.

Opinie o strajkach

Są sprzeczne z prawem - 23,6%	Robotnicy mają prawo strajkować, kiedy chcą - 56,0%	Brak zdania - 20,4%
Zorganizowali je sami robotnicy - 47,6%	Robotnicy nie zorganizowali ich sami - 35,2%	Brak zdania - 17,2%
Żądania strajkujących są słuszne - 62,4%	Żądania strajkujących są niesłuszne - 15,2%	Brak zdania - 22,4%

² W tabeli 1 aneksu przedstawiamy zróżnicowanie opinii ze względu na podstawowe cechy społeczno-demograficzne badanych.

Podzielone są opinie badanych co do słuszności wysuwania przez strajkujących żądań politycznych - aprobuje je 48% (w tym 24,4% zdecydowanie), natomiast 42% nie akceptuje (w tym 18% zdecydowanie). Co dziesiąty badany powstrzymał się od wyrażenia opinii.

Strajkom towarzyszy hasło "Nie ma wolności bez <<Solidarności>>". Badanych pytaliśmy o ich stosunek do tego hasła. Odpowiedziano³:

- zdecydowanie się z nim zgadzam	21,6	} 49,2%
- raczej się z nim zgadzam	27,6	
- raczej się z nim nie zgadzam	14,8	} 37,2%
- zdecydowanie się z nim nie zgadzam	22,4	
- trudno powiedzieć	13,6%	

Zdaniem badanych zalegalizowanie działalności NSZZ "Solidarność" przyniesie Polsce:

- same korzyści	7,6	} 42,4%
- więcej korzyści niż strat	34,8	
- tyle samo korzyści co strat	19,6%	
- więcej strat niż korzyści	11,6	} 20,4%
- same straty	8,8	

(nie miało zdania 17,6%)

Mimo znacznego poparcia dla strajków większość badanych jest zgodna co do tego, że będą one miały niekorzystny wpływ zarówno na sytuację gospodarczą, pozycję międzynarodową Polski, jak i warunki życia ludzi. Rzadziej mówiono o negatywnym wpływie na tempo reformowania gospodarki. Częściej natomiast dostrzegano ich korzystny niż niekorzystny wpływ na możliwość dogadania się władzy z opozycją.

³ Zróżnicowanie stanowisk w tej kwestii ze względu na cechy społeczno-demograficzne badanych w tabeli 2 aneksu.

Przedmiot wpływu	Ocena wpływu (dane w procentach):			
	korzystny	niekorzystny	brak wpływu	trudno powiedzieć
Sytuacja gospodarcza kraju	7,6	62,0	25,2	5,2
Warunki życia ludzi	11,6	57,2	25,6	5,6
Pozycja Polski w świecie	6,4	64,0	14,4	15,2
Tempo realizacji reformy gospodarczej	23,6	36,8	31,6	7,6
Dogadanie się władzy z opozycją	31,6	18,0	30,4	20,0

Przytoczone dane świadczą więc o poparciu badanych dla strajków, chociaż widzą oni ich groźne następstwa. Co więcej, badani popierają strajki, mimo że są podzieleni co do tego, czy są one dobrą drogą rozwiązywania obecnych problemów kraju:

- sytuacja jest tak zła, że ludziom nie pozostaje nic innego jak tylko strajkować - 37,6%,
- sytuacja jest zła, ale strajkami do niczego się nie doprowadzi - 31,6%,
- powinno się wykorzystać inne niż strajki możliwości - 17,2%,
- strajki tylko pogorszą i tak złą sytuację - 9,6%,
- nie jest tak źle, aby trzeba było uciekać się do strajków - 3,6%,
- trudno powiedzieć - 0,4%.

Prawie powszechnie (75%) natomiast uważa się, że najlepszą metodą rozwiązywania sytuacji strajkowej jest doprowadzenie do porozumienia ze strajkującymi w drodze rozmów, negocjacji. Rzadko (5,2%) przyzwala się władzy na zakończenie strajków przez użycie siły. Tak samo liczna grupa preferuje metodę nieingerowania władzy, przeczekania, aż strajk zakończy się sam, a 8% jest zdania, że władze powinny spełnić wszystkie żądania strajkujących.

Nadzieja badanych na kompromisowe rozwiązywanie sytuacji strajkowych wyraża się również w ich przekonaniu, że w najbliższym czasie nie wybuchnie konflikt społeczny. Prognoza rozwoju sytuacji politycznej w ciągu najbliższych tygodni, miesięcy jest następująca:

- będzie się uspokajało, strajki protesty będą powoli wygasały - 36%,
- będzie tak jak teraz, będą pojawiały się nieliczne protesty, strajki - 29,6%,
- będzie narastała fala protestów, strajków - 18,4%,
- wybuchnie poważny konflikt społeczny - 7,6%,
- trudno powiedzieć - 8,4%.

Dotychczasowe działania władz spotykają się z niewielką akceptacją badanych i raczej budzą rozczarowanie niż nadzieję, że coś się zmieni na lepsze. Jedynie 22% uważa, że ogłoszone przez gen. C.Kiszczaka decyzje będą miały korzystny wpływ na dalszą sytuację w kraju. Szczegółowe opinie w tej kwestii były następujące:

- zdecydowanie korzystny	2,8	} 22,0%
- raczej korzystny	19,2	
- nie będą miały żadnego	18,4%	
- raczej niekorzystny	22,4	} 35,6%
- zdecydowanie niekorzystny	13,2	
- trudno powiedzieć	10,4%	
- (nieznajomość decyzji - 13,6%)

Znacznie bardziej negatywne były odczucia badanych po wysłuchaniu tego, co mówił wicepremier Z.Szałajda na spotkaniu z pracownikami Zakładów M.Nowotki:

- zdecydowanie pozytywne	1,2	} 10,8%
- raczej pozytywne	9,6	
- raczej negatywne	27,6	} 50,8%
- zdecydowanie negatywne	23,2	
- trudno powiedzieć	8,0%	
- (brak wiedzy o spotkaniu zadeklarowało 30,4%).

ANEKS

Tabela 1

w procentach

Charakterystyka badanych	Stosunek do strajków			
	poparcie	obojętność	brak poparcia	brak zdania
<u>Płeć</u>				
Mężczyzna	52,1	10,3	35,9	1,7
Kobieta	53,8	10,6	32,5	3,0
<u>Wiek</u>				
Do 29	58,3	14,6	25,1	2,1
30-44	54,2	12,5	30,3	3,1
45 i więcej lat	49,5	6,7	41,9	1,9
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	33,3	8,3	54,2	4,2
Niepełne średnie i zasadnicze zawodowe	62,7	8,5	25,5	3,4
Średnie	48,9	10,0	38,9	2,2
Niepełne wyższe i wyższe	56,6	13,2	28,9	1,3
<u>Przynależność do PZPR</u>				
Należący	37,5	6,3	56,2	0,0
Nie należący	55,5	11,0	30,8	2,8

Tabela 2

w procentach

Charakterystyka bada- nych	Stosunek do hasła "Nie ma wolności bez <<Solidarności>>"		
	zgadzam się	nie zgadzam się	nie mam zdania
<u>Płeć</u>			
Mężczyzna	49,6	38,4	12,0
Kobieta	48,5	36,4	15,2
<u>Wiek</u>			
Do 29	47,9	33,3	18,8
30-44	52,1	37,5	10,4
45 i więcej lat	46,7	39,1	14,3
<u>Wykształcenie</u>			
Podstawowe	50,0	41,7	8,3
Niepełne średnie i zasad- nicze zawodowe	47,4	27,2	25,4
Średnie	45,6	43,3	11,1
Niepełne wyższe i wyższe	54,0	36,8	9,2
<u>Przynależność do PZPR</u>			
Należący	31,3	62,5	6,3
Nie należący	51,8	33,5	14,7